

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

CAUZA KOPP împotriva ELVEȚIEI

(13/1997/797/1000)

HOTĂRÂREA

STRASBOURG

25 Martie 1998

Hotărârea de față este subiect al revizuirii editoriale înainte de a fi reprodusă în formă finală în *Raporturile Hotărârilor și Deciziilor* 1998. Aceste rapoarte pot fi obținute de la editorul Carl Heymanns Verlag KG (Luxemburger Straße 449, D-50939 Köln), care, de asemenea, va aranja difuzarea lor, în colaborare, în anumite țări, cu agenții de vânzare lista cărora este pe verso.

Lista Agenților

Belgia: Etablissements Emile Bruylant (rue de la Régence 67,
B-1000 Bruxelles)

Luxemburg: Librairie Promoculture (14, rue Duchscher
(place de Paris), B.P. 1142, L-1011 Luxembourg-Gare)

Olanda: B.V. Juridische Boekhandel & Antiquariaat
A. Jongbloed & Zoon (Noordeinde 39, NL-2514 GC 's-Gravenhage)

REZUMAT¹

Hotărâre pronunțată de o Cameră

Elveția – monitorizarea liniilor telefonice ale unui birou de avocați din ordinul Procurorului Federal (articolele 66 § 1 bis și 77 din legea federală cu privire la procedura penală - LFPP)

I. Articolul 8 din Convenție

A. Excepția preliminară a Guvernului

Referință la jurisprudența Curții – reclamantul s-a plâns în recursul său administrativ, în fața Consiliului Federal, de nelegalitatea interceptării telefonului său – în consecință el a fondat, în substanță, plângerea sa în conformitate cu articolul 8.

Concluzie: respinsă (în unanimitate).

B. Temeiul plângerii**1. Aplicabilitate**

Apelurile telefonice provenite și destinate localurilor profesionale pot fi incluse în noțiunile de „viață privată” și „corespondență” vizate de articolul 8 § 1 – nu sunt controversate cu privire la acest punct.

2. Observație**a) Existența unei ingerințe**

Interceptarea convorbirilor telefonice constituie o „ingerință a unei autorități publice” în sensul articolului 8 § 2, în exercitarea unui drept garantat reclamantului conform paragrafului 1 – utilizarea ulterioară a înregistrărilor făcute are în această privință puțină importanță.

b) Justificarea ingerinței

i. Era oare ingerința prevăzută de lege?

– **Existența unei baze legale în dreptul elvețian**

Referință la jurisprudența Curții – în principiu, nu Curtea trebuia să exprime o opinie contrară celei a Departamentului Federal al Justiției și Poliției și a Consiliului Federal cu privire la compatibilitatea interceptării telefonului reclamantului cu articolele 66 1 și 77 din LFPP – Curtea nu a putut ignora doctrina și jurisprudența Curții Federale cu privire la această problemă – ingerința litigioasă avea, astfel, o bază legală în dreptul elvețian.

– **Calitatea legii**

Accesibilitatea legii: în speță nu există nici o îndoială în această privință.

Previzibilitatea legii privind sensul și natura măsurilor aplicabile:

---

1. Conform registrului, acest rezumat nu obligă Curtea.

Datorită faptului că interceptarea a constituit o ingerință serioasă în viața privată și în corespondență, ea a trebuit să se bazeze pe o „lege” care era deosebit de precisă, cu atât mai mult că tehnologiile disponibile sunt din ce în ce mai perfecte.

Garanțiile pline de valoare oferite de legea elvețiană – cu toate acestea, contradicția între textul clar al legislației care proteja secretul profesional atunci când un avocat era supravegheat ca terță parte și practica utilizată în speță – legea nu explică clar cum, în ce condiții și de către cine trebuie făcută trierea între ceea ce este specific unui mandat al avocatului și altă activitatea a lui – în special, era de mirare faptul că, în practică, această sarcină era încredințată unui angajat al departamentului juridic al Oficiului Poștal, membru al executivului, fără monitorizarea din partea unui judecător independent – corespunzător, reclamantul, în calitate sa de avocat, nu s-a bucurat de gradul minim de protecție necesitat de principiul supremației dreptului într-o societate democratică.

Concluzie : încălcare (în unanimitate)

ii. Scopul și necesitatea ingerinței

Depistând o încălcare a unei cerințe a articolului 8 § 2, Curtea nu a solicitat verificarea respectării celorlalte două – nu a considerat oportună examinarea problemei.

II. ARTICOLUL 13 DIN CONVENȚIE

Reclamantul s-a exprimat clar că renunță la plângerea sa în fața Curții.

Concluzie: Nu a fost necesară examinarea problemei din oficiu (în unanimitate).

III. ARTICOLUL 50 DIN CONVENȚIE

Daune materiale: reclamantul nu e în măsură să demonstreze existența unei legături de cauzalitate între interceptarea apelurilor telefonice și prejudiciul pretins – respins.

Daune morale: determinarea încălcării constituie o compensație suficientă.

Costuri și cheltuieli: cerere satisfăcută parțial.

Concluzie: Statul pârât trebuie să plătească o anumită sumă reclamantului pentru costurile și cheltuielile sale (în unanimitate).

REFERINȚE LA JURISPRUDENȚA CURȚII

2.8.1984, Malone împotriva Regatului Unit; 24.4.1990, Kruslin împotriva Franței și Huvig împotriva Franței; 16.12.1992, Niemietz împotriva Germaniei; 23.10.1996, Ankerl împotriva Elveției; 25.6.1997, Halford împotriva Regatului Unit; 27.11.1997, K.-F. împotriva Germaniei

În cauza Kopp împotriva Elveției²,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, constituită în conformitate cu articolul 43 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Drepturilor fundamentale („Convenția”) și cu clauzele pertinente din Regulamentul său B³, dintr-o Cameră compusă din următorii judecători:

DI R. BERNHARDT, *Președinte*,
DI THÓR VILHJÁLMSÓN,
DI L.-E. PETTITI,
DI C. RUSSO,
DI A. SPIELMANN,
DI J.M. MORENILLA,
DI A.B. BAKA,
DI L. WILDHABER,
DI M. VOICU,

și, precum și din DI H. PETZOLD, *grefier*, și DI P.J. MAHONEY, *grefier adjunct*,

După ce a deliberat în camera consiliului la 29 noiembrie 1997 și la 28 februarie 1998,

Pronunță hotărârea următoare adoptată la aceeași dată:

PROCEDURĂ

1. Cauza a fost înaintată spre examinare Curții de către un cetățean al Elveției, DI Hans W. Kopp („reclamantul”) la 20 ianuarie 1997, de Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) la 22 ianuarie 1997 și de către Guvernul Confederației Elvețiene („Guvernul”) la 27 februarie 1997, în perioada de trei luni prevăzută de articolul 32 § 1 și articolul 47 din Convenție. La originea ei se află o plângere (nr. 23224/94) împotriva Elveției și pe care DI Kopp a înaintat-o Comisiei la 15 decembrie 1993 în virtutea articolului 25.

Plângerea reclamantului făcea referință la articolul 48 din Convenție, modificat prin Protocolul nr. 9 pe care Elveția l-a ratificat; cererea Comisiei făcea referință la articolele 44 și 48 precum și la declarația în care Elveția

---

Notițele grefierului

1. Cazul este numerotat 13/1997/797/1000. Primul număr reprezintă poziția cazului în lista cazurilor înaintate spre examinare Curții în anul în cauză (al doilea număr). Ultimele două numere indică poziția cazului în lista cazurilor înaintate spre examinare Curții începând cu crearea ei și în lista corespunzătoare declarațiilor adresate Comisiei.

2. Regulile Curții B, care au intrat în vigoare la 2 octombrie 1994, se aplică în toate cazurile ce implică Statul în legătură cu Protocolul Nr. 9.

recunoștea jurisdicția obligatorie a Curții (articolul 46); cererea Guvernului făcea referință la articolele 45, 47 și 48. Scopul cererii și al declarațiilor era de a obține o decizie cu privire la cauzele care relevau o încălcare a Statului pârât a obligațiilor sale în conformitate cu articolele 8 și 13 din Convenție.

2. La 20 ianuarie 1997, reclamantul a numit un avocat care să-l reprezinte (articolul 31 din Regulamentul B), pe care președintele l-a autorizat să utilizeze limba germană atât în procedura scrisă, cât și în cea orală (articolul 28 § 3). Reclamantul a fost inițial desemnat prin literele H.W.K., însă ulterior a consimțit divulgarea identității sale.

3. Camera ce trebuia constituită includea *ex officio* pe Dl L. Wildhaber, judecător ales de naționalitate elvețiană (articolul 43 din Convenție) și Dl R. Bernhardt, Vice-Președinte al Curții (articolul 21 § 4 b) din regulamentul B). La 21 februarie 1997, Dl R. Ryssdal, Președinte al Curții, în prezența greșierului, a tras la sorți numele altor șapte membri și anume Dl Thór Vilhjálmsson, Dl L.-E. Pettiti, Dl C. Russo, Dl A. Spielmann, Dna E. Palm, Dl A. B. Baka și Dl M. Voicu (articolul 43 *in fine* din Convenție și 21 § 5 din Regulamentul B). Ulterior Dl J. M. Morenilla, supleant a înlocuit-o pe Dna Palm care nu a avut posibilitate să participe (articolul 22 paragraful 1 și 24 paragraful 1 din Regulamentul B).

4. În calitatea sa de Președinte al Camerei (articolul 21 § 6 din Regulamentul B), Dl Bernhardt a consultat, prin intermediul greșierului, agentul guvernamental, avocatul reclamantului și delegatul Comisiei în ceea ce privește organizarea procedurii (Articolele 39 § 1 și 40). În conformitate cu ordonanța emisă în consecință, greșierul a primit memoriile Guvernului și ale reclamantului la 19 și 27 septembrie 1997, respectiv.

La 7 octombrie 1997, Comisia a prezentat documentele la cererea greșierului conform instrucțiunilor paragraful Președintelui.

5. În conformitate cu decizia Președintelui, audierea a avut loc la Palatul Drepturilor Omului, Strasbourg, la 25 noiembrie 1997. Înainte de aceasta Curtea a avut o reuniune de pregătire.

În fața Curții s-au prezentat:

- a) *din partea Guvernului*
DI P. BOILLAT, Director Adjunct,
Şef al Diviziunii Afacerilor Internaţionale,
Oficiul Federal al Justiţiei, *Agent,*
DI F. BÄNZIGER, Procuror Federal Adjunct,
DI F. SCHÜRMAN, Şeful Secţiei Drepturilor Omului *al*
Consiliului Europei,
Oficiul Federal de Justiţie, *consilieri;*
- b) *din partea Comisiei*
DI B. MARXER, *Delegat;*
- c) *din partea reclamantului*
DI T. POLEDNA, din baroul din Zürich, *Consilier.*

Curtea a ascultat declaraţiile DI Marxer, DI Poledena şi DI Boillat.

ÎN CEIA CE PRIVEŞTE FAPTELE

I. CIRCUMSTANŢELE CAUZEI

6. DI Hans W. Kopp, cetăţean al Elveţiei, s-a născut în 1931, a fost avocat şi locuieşte la Zürich (Elveţia).

A. Geneza cauzei

7. Soţia reclamantului, Dna Elisabeth Kopp, era membru al Consiliului Federal şi şef al departamentului federal de justiţie şi poliţie din 1984 până la demisia sa în ianuarie 1989.

1. Cererea de asistenţă juridică

8. La 28 februarie 1988, un client a cerut DI Hauser, membru al biroului de avocaţi Kopp & Partners, să verifice legalitatea unei cereri pentru asistenţă juridică adresată Elveţiei de către autorităţile Statelor Unite cu privire la o cauză de fiscalitate. După studierea dosarului, DI Hauser a refuzat să accepte lucrul făcând referinţă la o instrucţiune din cadrul biroului reclamantului conform căreia membrii biroului de avocaţi al reclamantului trebuie să refuze

toate cazurile cu privire la Departamentul Federal de Justiție și Poliție, de care, la acel moment, era responsabilă soția sa. Dosarul a fost transferat, respectiv la biroul de avocați Nieder, Kraft & Frey din Zürich.

9. La 10 iunie 1988, Nieder, Kraft & Frey au cerut Oficiului Federal al Poliției permisiunea de a consulta cererea de asistență juridică în cauză. La 23 august 1988, Oficiul Federal a trimis biroului o versiune prescurtată (*gestrippte*) a documentului, cu excepția secțiunii confidențiale cu privire la crima organizată.

2. Demisia Dnei Kopp

10. În același timp, în noiembrie 1988, mass-media au constatat unele acuzații de spălare a banilor la adresa companiei Shakarchi Trading AG și a Dl Kopp, care la momentul dat era vice-președinte al consiliului de administrare. La sfârșitul anului 1988, Dl Kopp a înaintat o plângere împotriva unui ziar.

11. La cererea soției sale, în octombrie 1988, reclamantul a demisionat din funcția de vice-președinte al consiliului. În continuare, soția sa a fost suspectată de dezvăluirea informației confidențiale obținute în virtutea funcției sale oficiale. Datorită faptului că soțul ei era suspectat și de alte infracțiuni, ea a fost nevoită să demisioneze.

3. Cererea unei comisii parlamentare de anchetă

12. La 31 ianuarie 1989, parlamentul elvețian a format o comisie parlamentară pentru investigarea circumstanțelor în care a demisionat Dna Kopp și modul în care și-a îndeplinit obligațiunile.

13. În februarie 1989, președintele comisiei parlamentare de anchetă, Dl Leuenberger, a fost informat că X, cetățean american, ar fi obținut de la reclamant un document pe care Oficiul Federal al Poliției și Curtea Federală au refuzat să i-l dea contra plății de 250 000 franci elvețieni. Dl Leuenberger a primit informația de la un anumit Y, care a obținut-o de la informatorul inițial Z.

14. În consecință, s-a adevărit că X a fost menționat în cererea americană de asistență juridică, care conținea informații confidențiale cu privire la rolul lui în crima organizată. Astfel a apărut suspiciunea că un membru al Departamentului Federal al Justiției și Poliției ar fi putut transmite documente confidențiale cu privire la cerere, încălcând astfel secretul de serviciu.

B. Derularea anchetei și monitorizarea liniilor telefonice ale reclamantului

15. La 21 noiembrie 1989, Procurorul general al Confederației a dezvăluit o informație împotriva lui X pentru a interoga informatorul Y și pentru a identifica persoana ce lucrează la Departamentul Federal al Justiției și Poliției care ar fi putut să dezvăluie secretele de serviciu.

16. De asemenea, el a ordonat monitorizarea liniilor telefonice ale informatorilor X și Y, și cele ale DI Kopp și ale soției sale. Reclamantul a fost monitorizat ca “terță parte”, și nu ca suspect.

17. Monitorizarea a început la 21 noiembrie 1989 și s-a încheiat la 11 decembrie 1989.

18. La 23 noiembrie 1989, președintele Camerei de Acuzare a Tribunalului Federal a permis cererea Procurorului Federal de a monitoriza treisprezece linii telefonice, inclusiv linia privată și cea de serviciu a reclamantului și cele ale soției sale, și, în special, o linie secretă care i-a fost atribuită ca fost membru al Consiliului Federal. Ordonanța menționa clar că “convorbirile avocaților nu trebuiau luate în considerație”.

19. La 24 noiembrie 1989, comisia parlamentară de anchetă a publicat raportul său. Ea a concluzionat că Dna Kopp și-a îndeplinit îndatoririle cu competență, prompt și rezervat iar zvonurile cu privire la faptul că ar fi permis influențelor externe să-i afecteze îndeplinirea îndatoririlor erau nefondate. În februarie 1990, Curtea Federală a achitat-o pe Dna Kopp de capătul de acuzare cu privire la dezvăluirea secretelor oficiale.

20. La 1 decembrie 1989, Procuratura Federală a intervievat informatorul Y, în prezența președintelui comisiei parlamentare, DI Leuenberger.

21. La 4 decembrie 1989, DI Leuenberger a contactat informatorul Z, care a fost intervievat de către Procuratura Federală la 8 decembrie.

22. La 12 decembrie 1989, făcând concluzia că suspiciunile cu privire la dezvăluirea secretelor oficiale erau nefondate, Procuratura Federală a încetat monitorizarea liniilor telefonice ale Dnei Kopp.

23. La 14 decembrie 1989, Procuratura Federală a făcut un raport final cu privire la anchetă, care constata că în 1988, DI Hauser a transmis biroului Nieder, Kraft & Frey un dosar relativ la cererea de asistență juridică

(paragraful 8 de mai sus) și că nimic nu indica că reclamantul și soția sa erau implicați direct în acest caz.

24. la 6 martie 1990, Procuratura Federală a decis să încheie ancheta, pe motiv că nu exista nici o dovadă care să confirme suspiciunile conform cărora soția reclamantului sau un membru al Departamentului Federal al Justiției și Poliției a dezvăluit secrete de serviciu, în special, anumite pasaje ale cererii de asistență juridică care erau confidențiale.

25. Printr-o scrisoare de la 9 martie 1990, Procuratura Federală l-a informat pe Dl Kopp că a fost deschisă o anchetă, conform articolelor 320 și 340 § 1 (7) din Codul Penal (paragraful 34 de mai jos), în legătură cu suspiciunile de dezvăluire a secretelor de serviciu și că convorbirile telefonice de pe liniile profesionale și private erau interceptate în conformitate cu articolul 66 și următoarele din legea federală cu privire la procedura penală (paragrafele 35-38 de mai jos).

Scrisoarea preciza că monitorizarea a durat de la 21 noiembrie la 11 decembrie 1989 și că „convorbirile referitoare la activitățile sale profesionale în funcție de avocat nu au fost monitorizate”. De asemenea, a precizat că aplicând articolul 66 § 1 *ter* din legea federală cu privire la procedura penală, toate înregistrările au fost distruse.

26. La 12 martie 1990, comisia parlamentară de anchetă a emis un comunicat privind monitorizarea liniilor telefonice ale Dl Kopp în cadrul anchetei judiciare desfășurate împotriva lui. Ea menționa, în special:

„În cadrul cercetărilor, pentru care [el] a recurs la interceptarea convorbirilor telefonice autorizate, Procuratura [Federală] a descoperit că reprezentanții elvețieni ai cetățeanului american au încercat să obțină documentul confidențial din dosar apelând la [reclamant]. Ei sperau la un acces facilitat la Departamentul Federal al Justiției și Poliției în baza faptului că el era soțul unui Consilier Federal competent. Pentru o plată, un avocat din biroul de avocați al reclamantului a studiat dosarul pentru a decide dacă este în competența mandatului său, însă l-a refuzat. Mai apoi s-a încercat obținerea părții confidențiale a dosarului prin intermediul altui avocat. Cererea americană de asistență juridică a fost, în final, dezvăluită, însă doar după ce pasajele confidențiale au fost camuflate. În baza celor găsite, Procuratura Federală a întrerupt ancheta (...). Suspiciunea de încălcare a secretelor de serviciu s-a dovedit a fi nefondată. Cu toată acestea, ancheta poliției a dezvăluit cum a apărut zvonul care a dus la informație și la suspiciune.”

27. La 13 martie 1990, mai multe ziare elvețiene au comentat această comunicare. Ele au menționat reclamantul printre persoanele implicate și au menționat că telefoanele au fost ascultate.

C. Ancheta reclamantului

1. Recursul în fața Departamentului Federal al Justiției și Poliției

28. La 10 aprilie, 3 septembrie și 10 octombrie 1990, Dl Kopp a înaintat recursuri la Departamentul Federal al Justiției și Poliției privind încălcarea legislației cu privire la monitorizarea liniilor telefonice și a articolului 8 din Convenție.

29. La 2 noiembrie 1992, Departamentul Federal a respins plângerile reclamantului. Considerând că în speță era vorba de o denunțare, el a refuzat interesatului accesul fără restricție la dosarul său.

2. Recursul administrativ în fața Consiliului Federal

30. La 2 decembrie 1992, Dl Kopp a înaintat un recurs administrativ în fața Consiliului Federal împotriva deciziei luate la 2 noiembrie 1992 de către Departamentul Federal al Justiției și Poliției. El s-a plâns, printre altele, de interceptarea nelegală a convorbirilor telefonice și de refuzul de a-i da acces liber la dosar.

Sub rubrica „Încălcarea articolului 8 din Convenție”, el a menționat următoarele:

„În acest context trebuie, de asemenea, notat faptul că liniile telefonice ale biroului de avocați [al reclamantului], care includea un număr de parteneri, erau ascultate. Articolul 66 § 1 *bis* din legea federală privind procedura penală interzice clar interceptarea unor astfel de convorbiri telefonice. Interceptarea convorbirilor telefonice ale biroului de avocați [al reclamantului] era, în consecință, nelegală în virtutea dispoziției interne menționate mai sus.”

31. La 30 iunie 1993, Consiliul Federal a respins recursul administrativ.

El a reamintit că, în ceia ce privește monitorizarea telefonică, o denunțare, chiar și lipsită de o bază legală, era tratată ca un recurs administrativ normal. El a susținut că este competent de a determina dacă monitorizarea liniilor telefonice ale reclamantului a fost în afara legii, dacă această măsură contravenea Convenției și dacă dreptul reclamantului de a consulta dosarul său a fost încălcată. Dacă ar fi existat o încălcare a drepturilor persoanei,

reclamantul putea cere despăgubiri. El ar putea, de asemenea, invoca decizia Consiliului Federal pentru a cere reparație (*Genugtuung*) de la Curtea Federală.

a) Cu privire la dreptul de a consulta dosarul

Consiliul Federal a considerat că reclamantul trebuie să aibă acces doar la acele documente din dosar care aveau legătură directă cu interceptarea telefonului său în calitate de „terță parte”. El a notat că interesatul a avut acces limitat la documente, dintre care unele au fost cenzurate, în special în ceea ce privește numele informatorilor. Altele, care făceau referință, de exemplu la interceptarea telefoanelor, nu i-au fost disponibile, însă a fost informat oral despre existența și conținutul lor. Câteva documente cu privire la terțile părți nu i-au fost transmise, deoarece interesele lor prevalau asupra intereselor lui.

b) Cu privire la legalitatea monitorizării telefonice

În conformitate cu Consiliul Federal, articolul 66, din legea federală privind procedura penală, autoriza monitorizarea telefoanelor terților, precum este reclamantul, în cazul în care monitorizarea presupune că ei primesc informații de la autorul unei infracțiuni sau că îi transmit informații.

El a considerat că în această perioadă de incertitudine generală, datorită zvonurilor de subversiune (*eine durch Unterwanderungsgerüchte verunsicherte Zeit*), unele elemente concrete au provocat idee a că a existat o încălcare a secretelor de serviciu de către cineva din Departamentul Federal al Justiției și Poliției. Documentul în cauză conținea informații confidențiale în baza cărora erau date garanții Statelor Unite. Astfel, credibilitatea Elveției era pusă în joc. Un risc aparent a fost identificat atunci când a fost menționat numele reclamantului, care era soțul fostului președinte al Departamentului Justiției și Poliției.

În conformitate cu Consiliul Federal, era necesar de a asculta liniile telefonice la începutul anchetei, până la stabilirea contactelor cu Y și Z. Astfel, funcționarii în cauză nu au examinat imediat credibilitatea informatorilor, considerând că orice alt contact ar fi compromis ancheta.

Consiliul Federal a observat că reclamantului i-au fost monitorizate liniile telefonice nu în calitate de suspect, ci ca „terță parte” în sensul articolului 66 paragraful 1 *bis* din legea federală privind procedura penală. Convorbirile pe care le-a avut în calitate de avocat au fost excluse. Datorită faptului că el nu era funcționar, nu putea fi autorul infracțiunii. Soția lui a fost unul dintre posibili suspecti, însă nu exista nici o dovadă care să o implice pe ea sau pe oricine altcineva. Faptul că liniile telefonice ale reclamantului erau monitorizate nu însemna că el era suspectat în sens penal. În rest, dacă ancheta poliției cu

privire la X a fost inițiată nu era doar pentru a păstra aparențele. În sfârșit, ancheta nu a fost ordonată din motive politice și președintele comisiei parlamentare nu era în măsură să o influențeze.

În concluzie, Curtea Federală a observat că convorbirile înregistrate nu reprezentau nici un interes pentru anchetatori și nu a fost făcut nici un raport. Oricum, chiar dacă un asemenea proces verbal ar fi fost comunicat comisiei parlamentare, el nu ar fi putut fi folosit într-un mod abuziv deoarece membrii comisiilor trebuiau să păstreze secretul de serviciu.

4. *Recursul dreptului administrativ în fața Curții Federale*

32. Reclamantul a înaintat, de asemenea, în fața Curții Federale un recurs de drept administrativ împotriva deciziei luate la 2 noiembrie 1992 de către Departamentul Federal al Justiției și poliției (paragraful 29 de mai sus). El a cerut Curții Federale să decidă dacă interceptarea telefoanelor era nelegală și să ordone, în consecință, deschiderea urmăririlor penale împotriva celor responsabili.

33. La 8 martie 1994, Curtea Federală a respins recursul reclamantului.

La început, ea a examinat dacă reclamantul trebuia autorizat să consulte integral dosarul atunci când acesta era la Departamentul Federal al Justiției și Poliției. El a relevat faptul că reclamantul a luat cunoștință de pasajele documentului care au jucat un rol determinant în luarea deciziilor (*entscheidungswesentlich*) și că decizia de a nu dezvălui numele informatorilor a fost justificată. El a susținut că concluzia de mai sus se conforma deciziei Comisiei de anchetă parlamentară de a garanta anonimatul informatorilor. Mai mult ca atât, în baza unei anchete, chiar și parțiale, a dosarului (*gestützt auf die ihm zugestellten "gestrippten" Akten*) reclamantul a putut să facă recurs.

Curtea Federală a analizat dacă trebuie deschise proceduri penale cu privire la monitorizarea liniilor telefonice ale reclamantului. El a estimat că nu era nevoie de a oferi un răspuns complet (*abschliessend*) la întrebarea cu privire la faptul dacă monitorizarea telefoanelor constituia o încălcare a articolului 8 din Convenție, luând în considerație, în special, faptul că reclamantul a făcut deja recurs la Consiliul Federal. El a notat că procedurile penale au fost instituite pentru încălcarea presupusă a secretului de serviciu în baza informațiilor transmise de către președintele comisiei anchetei parlamentare. Biroul reclamantului a fost implicat în măsura în care unul dintre asociații săi a cercetat cazul pentru a determina dacă trebuia sau nu să-l accepte. Presupunerea făcută de către Procuratura Federală conform căreia primul informator sau

funcționarul neloial îl va contacta pe reclamant nu părea a fi justificată în totalitate.

II DREPTUL INTERN PERTINENT

A. Codul penal elvețian

34. Conform articolului 320 § 1 din Codul Penal elvețian, orice persoană care dezvăluie un secret care i-a fost încredințat în calitate sa de funcționar este pedepsit cu închisoarea sau cu o amendă. Conform articolului 340 § 1 (7), această infracțiune se află sub jurisdicția Curții Federale.

B. Legea federală cu privire la procedura penală

35. Dispozițiile pertinente ale legii federale privind procedura penală (LFPP), în versiunea de la 23 martie 1979, care erau în vigoare la epoca faptelor, erau formulate astfel:

Articolul 66

„1. Judecătorul de instrucțiune poate ordona monitorizarea corespondenței și a telecomunicațiilor inculpatului sau suspectului (...)

1 *bis*. Dacă condițiile care justifică monitorizarea inculpatului sau suspectului sunt satisfăcute, terțele părți pot fi, de asemenea, monitorizate dacă anumite fapte presupun că ei primesc sau transmit informații care sunt destinate inculpatului sau suspectului sau provin de la ei. Fac excepție persoanele care, în virtutea articolului 77, pot refuza să depună mărturii.

(...)

1 *ter*. Înregistrările care nu sunt necesare pentru desfășurarea unei anchete vor fi păstrate într-un loc separat, sub cheie, și distruse la finalul procedurilor (...)

Articolul 66 bis

„1. În douăzeci și patru de ore care urmează după decizia sa, judecătorul de instrucțiune va prezenta o copie a ei, însoțită de dosar și de o scurtă expunerea a motivelor pentru a fi aprobate de către Președintele Camerei de Acuzație.

2. Decizia va rămâne în vigoare nu mai mult de șase luni; judecătorul de instrucțiune o poate prelungi la fiecare șase luni. Ordinul de prelungire însoțit de dosar și de expunerea motivelor, trebuie prezentat cu zece zile până la expirarea termenului limită, pentru a fi aprobate de către Președintele Camerei de Acuzație.

3. Judecătorul de instrucțiune va înceta monitorizarea imediat ce aceasta nu va mai fi necesară sau imediat după ce decizia sa este anulată.”

Articolul 66 ter

„1. Președintele Camerei de Acuzație va analiza minuțios decizia luând în considerație expunerea motivelor și dosarul. Dacă el va constata că a existat o încălcare a dreptului federal, inclusiv un exces sau orice abuz al puterii discreționare, el va anula decizia.

2. El poate autoriza o monitorizare provizorie; în acest caz va stabili un termen limită în care judecătorul de instrucțiune va trebui să justifice măsura completând dosarul sau în cadrul unei dezbateri orale.”

Articolul 66 quater

„1. Procedura va fi ținută în secret chiar și față de persoana în cauză. Președintele Camerei de Acuzație va motiva sumar decizia sa și o va anunța judecătorului de instrucțiune în cinci zile începând cu momentul în care monitorizarea a început sau, în caz că termenul de validitate a fost prelungit, înainte ca această perioadă să înceapă.

2. Președintele Camerei de Acuzație va supraveghea ca măsurile de interceptare să fie oprite la expirarea termenului limită.”

Articolul 72

„1. Înainte de a începe o anchetă preliminară, procurorul general poate ordona monitorizarea corespondenței și telecomunicațiilor (...)”

Articolul 77

„Clericii, avocații, notarii, medicii, farmaciștii, moașele, precum și auxiliarii lor nu pot fi obligați să depună mărturii privind secretele care le sunt încredințate în virtutea ministerului sau profesiei lor.”

36. Legea din 21 iunie 1991 cu privire la telecomunicații, în vigoare de la 1 mai 1992, a completat în felul următor, dispozițiile pertinente următoare (textul nou cu cursiv):

Articolul 66

„1. Judecătorul de instrucțiune poate ordona monitorizarea corespondenței și telecomunicațiilor acuzatului sau suspectului dacă

a) Procedurile penale au drept obiect o crimă sau un delict gravitatea căruia justifică intervenția; și dacă

b) *Fapte specifice face persoana care urmează a fi monitorizată, să fie suspectată de a fi autoarea infracțiunii sau că a luat parte la infracțiune; și dacă*

c) *În lipsa interceptării, investigațiile necesare erau mult mai dificil de îndeplinit sau dacă măsurile de anchetă nu au dat nici un rezultat.*

1 bis. ...Racordările de telecomunicație ale terților pot fi monitorizate în orice moment dacă există motive de a presupune că inculpatul le utilizează.

(...)”

37. Legea federală de la 4 octombrie 1991, în vigoare începând cu 15 februarie 1992, a modificat astfel dispozițiile pertinente următoare:

Articolul 66 quinquies

„I. judecătorul de instrucțiune va informa persoana în cauză, în treizeci de zile de la închiderea procedurilor, despre motivele de monitorizare, mijloacele folosite și durata

(...)”

Articolul 72

„(...)

3. *Articolele 66 și 66 quinquies sunt aplicabile prin analogie..”*

C. Doctrina și jurisprudența privind secretul profesional

38. Conform doctrinei, în afara activității specifice unui mandat de avocat, informațiile nu sunt de domeniul secretului profesional (vezi, de exemplu, G. Piquerez, *Précis de procédure pénale suisse*, Lausanne, 1994, p. 251, no. 1264 și B. Corboz, “*Le secret professionnel de l'avocat selon l'article 321 CP*”, *Semaine judiciaire*, Geneva, 1993, pp. 85–87).

39. Astfel, într-o hotărâre de la 29 decembrie 1986 (ATF 112 Ib 606), Curtea Federală a susținut că un avocat nu poate refuza să depună mărturie cu privire la lucrurile confidențiale pe care le-a aflat în exercițiul unei activități care se limitează la gerarea bunurilor și la investirea fondurilor.

Într-o altă hotărâre, de la 16 octombrie 1989, Curtea Federală, a decis, de asemenea, că avocatul care era administratorul unei societăți nu putea invoca secretul profesional pentru a refuza să depună mărturie (ATF 115 la 197).

Într-o cauză în care avocatul s-a plâns de sechestrarea documentelor, Curtea Federală, după ce a analizat plângerea sub aspectul articolului 8 din Convenție,

a susținut, încă o dată, această jurisprudență de la 11 septembrie 1991 (ATF 117 la 341).

În mod similar, în legătură cu confidențialitatea medicală, Curtea Federală a susținut că informația încredințată medicului în calitatea sa de persoană privată nu era protejată de secretul profesional (ATF 101 la 10, hotărârea din 5 februarie 1975).

PROCEDURA ÎN FAȚA COMISIEI

40. Dl Kopp a sesizat Curtea la 15 decembrie 1993. Invocând articolele 8 și 13 din Convenție, el s-a plâns de monitorizarea liniilor sale telefonice și de lipsa unui recurs efectiv în această privință.

41. La 12 aprilie 1996, Comisia (Prima Cameră) a declarat cererea (23224/94) admisibilă. În raportul său de la 16 octombrie 1996 (articolul 31), ea a exprimat opinia unanimă conform căreia a existat o încălcare a articolului 8, însă nu și o încălcare a articolului 13. Textul integral al opiniei Comisiei este prezentat în anexa acestei hotărâri.⁴

CONCLUZIILE PREZENTATE CURȚII

42. În memoriile sale Guvernul invită Curtea

„să declare că autoritățile elvețiene nu au încălcat Convenția în virtutea faptelor care au provocat declarația Dl Kopp împotriva Elveției”.

43. Pe de altă parte, reclamantul a cerut Curții să satisfacă cererea sa.

ÎN DREPT

---

⁴ *Nota greșierului.* Din motive practice această anexă va apărea doar în varianta tipărită a acestei hotărâri (*Rapoartele Hotărârilor și Deciziilor 1998*), însă o copie a raportului poate fi obținută din registru.

CU PRIVIRE LA PRETINSĂ ÎNCĂLCAREA A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

44. Dl Kopp a declarat că interceptarea convorbirilor sale telefonice a încălcat articolul 8 din Convenție, care prevede:

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

A. Cu privire la excepția preliminară a Guvernului

45. Guvernul susține în principal, cum a făcut-o deja în fața Comisiei, faptul că reclamantul nu a epuizat căile interne de atac (articolul 26 din Convenție) pentru că nu a prezentat plângerea autorităților naționale. În fața Consiliului Federal el ar fi argumentat că doar aplicarea articolului 66 paragraful 1 *bis* din Legea Federală privind Procedura Penală (LFPP – vezi paragraful 35 de mai sus) contravenea articolului 8 din Convenție, fără a contesta validitatea ca atare a bazei legale a interceptărilor în cauză.

46. Pe de altă parte, reclamantul, a susținut că el s-a conformat tuturor exigențelor articolului 26 din Convenție indicând că monitorizarea liniilor telefonice ale biroului său de avocați nu avea bază legală în dreptul elvețian.

47. Curtea reamintește că scopul articolului 26 este de a oferi Statelor Contractante posibilitatea de a preveni sau redresa – de obicei, prin intermediul curților și tribunalelor – încălcările pretinse împotriva lor înainte ca acestea să fie înaintate organelor Convenției. Astfel, plângerea care urmează a fi înaintată Comisiei trebuie să fie înaintată mai întâi curților naționale corespunzătoare, cel puțin în esență, în conformitate cu cerințele formale și termenul prevăzut de dreptul intern. Cu toate acestea, articolul 26 trebuie aplicat cu un anumit grad de flexibilitate și fără un formalism excesiv (vezi de exemplu hotărârea Ankerl împotriva Elveției de la 23 octombrie 1996, *Culegere de Hotărâri și Decizii*

1996-V, p. 1565. § 34 și hotărârea K.-F. împotriva Germaniei de la 27 noiembrie 1997, *Culegere* 1997-VII, pp. 2670-71, § 46).

48. În speță, Curtea notează că în recursul administrativ al Dl Kopp la Consiliul Federal de la 2 decembrie 1992, avocatul lui s-a plâns, la rubrica „încălcarea articolului 8 din Convenție”, de nelegalitatea interceptării liniilor sale telefonice (vezi paragraful 30 de mai sus). În special, el a susținut că articolul 66 1 *bis* din LFPP interzicea clar interceptarea convorbirilor telefonice ale avocaților și, respectiv, că monitorizarea liniilor telefonice ale biroului de avocați al reclamantului contravenea dreptului elvețian.

49. Iată de ce, la fel ca și Comisia, Curtea consideră că reclamantul a prezentat, în esență, în fața autorităților naționale, plângerea lui privind articolul 8 din Convenție. Excepția preliminară trebuie, în consecință, respinsă.

B. Argumentele plângerii

1. Aplicabilitatea articolului 8

50. În viziunea Curții, din jurisprudența ei, este clar că apelurile telefonice care provin sau care sunt destinate localurilor profesionale, cum ar fi birourile de avocați, sunt incluse în noțiunile de „viață privată” și „corespondență” în sensul articolului 8 § 1 (vezi, în special, hotărârea Halford împotriva Regatului Unit de la 25 iunie 1997, *Culegere* 1997-III, p. 1016, § 44, și *mutatis mutandis*, hotărârea Niemitz împotriva Germaniei de la 16 decembrie 1992, Seria A nr. 251-B, pp. 33-35, §§ 28-33). De fapt, acest punct nu a fost dezbătut.

2. Corespunderea cu articolul 8

a) Existența unei ingerințe

51. Guvernul a susținut că întrebarea cu privire la faptul dacă a existat întradevăr o ingerință a autorităților în viața privată a reclamantului și în corespondență rămâne deschisă, deoarece nici una din înregistrările convorbirilor la care a luat parte nu a fost adusă la cunoștința procuratura, toate înregistrările au fost distruse și nu au fost utilizate în nici un mod.

52. Curtea notează că nu a fost contestat faptul că Procurorul Federal a ordonat monitorizarea liniilor telefonice ale biroului de avocați al Dl Kopp, că Președintele Camerei de Acuzație a Curții Federale a aprobat măsura și că ea a

durat de la 21 noiembrie până la 11 decembrie 1989 (paragrafele 16-18 de mai sus).

53. Interceptarea convorbirilor telefonice constituie o „ingerință a autorității publice”, în sensul articolului 8 § 2, în exercitarea dreptului pe care paragraful 1 îl garantează reclamantului (vezi, hotărârea Malone împotriva Regatului Unit de la 2 august 1984, Seria A nr. 82, p. 30, § 64 și hotărârea Halford, p.1017, § 48 *in fine*). În această privință, utilizarea ulterioară a înregistrărilor făcute nu are importanță.

b) Justificarea ingerinței

54. O asemenea ingerință încalcă articolul 8 doar dacă nu este „în conformitate cu legea”, ea urmărește unul sau mai multe scopuri legitime conform paragrafului 2 și, în plus, este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge acele scopuri.

i) „A fost oare ingerința în conformitate cu legea?”

55. Expresia „în conformitate cu legea”, în sensul articolului 8 § 2, cere, în primul rând, ca măsura impusă să aibă o bază în dreptul intern însă are legătură de asemenea cu calitatea legii în cauză, cerând ca ea să fie accesibilă persoanei în cauză, care trebuie să poată prevedea consecințele pentru ea și să fie compatibilă cu supremația dreptului.

– Existența unei baze legale în dreptul elvețian

56. Reclamantul a susținut că nu exista o bază legală în dreptul elvețian, articolele 66 1 *bis* și 77 al LFPP (paragraful 35 de mai sus) interzicând clar interceptarea liniilor telefonice ale avocatului dacă acesta este monitorizat ca terță parte.

57. Comisia a acceptat acest argument. Conform ei, dispozițiile legale în cauză vizează protejarea relației profesionale, în special, între un avocat și clienții săi. Pentru ca această relație privilegiată să fie respectată, trebuie de pornit de la principiul conform căruia toate comunicațiile telefonice ale unui cabinet de avocați poartă un caracter profesional. Din acest moment, deci nu ar putea fi admisă interpretarea autorităților elvețiene conform căreia aceste articole permit înregistrarea și interceptarea convorbirilor telefonice ale unui avocat înainte de a determina dacă ele fac parte din secretul profesional.

58. Guvernul susține, în primul rând, că interceptarea telefonului în decursul procedurilor desfășurate de către autoritățile federale sunt obiectul unei reglementări complete și detaliate (paragrafele 35-37 de mai sus). Mai mult, articolele 66 1 *bis* și 77 din LFPP precum și doctrina și jurisprudența, prevăd că secretul profesional al avocatului nu acoperă decât activitățile specifice ale profesiei.

59. Curtea reamintește că autoritățile naționale, în special curțile, trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern (vezi, printre multe altele hotărârea Malone, p. 35, § 79 și hotărârile Kruslin împotriva Franței și Huvig împotriva Franței de la 24 aprilie 1990, Seria A nr. 176-A și B, p. 21, § 29 și p. 53, § 28, respectiv). În principiu, din acest motiv, nu Curtea era cea care trebuie să-și exprime opinia contrară celei a Departamentului Federal al Justiției și Poliției și a Consiliului Federal cu privire la compatibilitatea interceptărilor judiciare ale telefonului DI Kopp cu articolele 66(1 *bis*) și 77 din LFPP.

60. Mai mult ca atât, Curtea nu poate ignora opiniile doctrinei și jurisprudența Curții Federale în materie, pe care Guvernul le-a citat în memoriile sale (paragrafele 38-39 de mai sus).

În câmpul de aplicare al paragrafului 2 al articolului 8 din Convenție și a altor clauze analogice, Curtea a înțeles întotdeauna termenul „lege” în sensul său „material” și nu „formal” și a inclus, în mod special, „dreptul nescris” (hotărârile Kruslin și Huvig menționate anterior, pp.21-22, § 29 *in fine* și pp.53-54, § 28 *in fine*, respectiv).

61. Pe scurt, ingerința litigioasă avea o bază legală în dreptul elvețian.

– „Calitatea legii”

62. A doua cerință care reiese din fraza „în conformitate cu legea” – accesibilitatea legii – nu ridică nici o problemă în speță.

63. Același lucru nu este valabil pentru a treia cerință, „previzibilitatea” legii în sensul și natura măsurilor aplicabile.

64. Curtea amintește, în această privință că articolul 8 § 2 cere ca legea să fie „compatibilă cu supremația dreptului”. În contextul măsurilor secrete de monitorizare sau interceptare a convorbirilor de către autoritățile publice, datorită lipsei controlului public și riscul de abuz al puterii, dreptul intern trebuie să asigure individului o anumită protecție împotriva ingerințelor arbitrare, în drepturile garantate de articolul 8. Astfel, dreptul intern trebuie să

fie suficient de clar în termenii săi pentru a asigura cetățenilor o indicație adecvată în ceea ce privește circumstanțele și condițiile în care autoritățile publice sunt împuternicite să recurgă la orice măsură secretă (vezi, în ultimul rând, în calitate de cea mai recentă autoritate, hotărârea Halford menționată anterior, p. 1017, § 49).

65. Conform Guvernului, ansamblul de texte legislative pertinente și jurisprudența Curții Federale permit de a face concluzia că interceptarea liniilor telefonice ordonate în speță nu a satisfăcut, de fapt, cerința de previzibilitate, așa cum este definită de către Curtea Europeană.

66. Iată de ce, Curtea trebuie să examineze „calitatea” normelor juridice aplicabile în speță Dlui Kopp.

67. Ea relevă, în primul rând, că liniile telefonice ale biroului de avocați al reclamantului au fost ascultate conform articolului 66 și următoarelor din LFPP (vezi paragraful 25 de mai sus) și că el a fost monitorizat ca terță parte.

Conform articolului 66 1 *bis* din LFPP, „terțile părți, de asemenea, pot fi monitorizate în caz că fapte specifice presupun că ele primesc sau transmit informații care sunt destinate inculpatului sau suspectului sau provin de la el. Fac excepție persoanele care, în virtutea articolului 77, pot refuza să depună mărturie”.

Articolul 77 din LFPP stabilește că „avocaților (...) nu li se poate cere să depună mărturie cu privire la secretele care le-au fost încredințate luând în considerație (...) profesia lor”.

68. La prima vedere, textul pare a fi clar și pare a interzice monitorizarea liniilor telefonice ale avocatului atunci când acesta nu este nici suspect, nici acuzat. El vizează protejarea relațiilor profesionale între un avocat și clienții săi prin confidențialitatea convorbirilor telefonice.

69. Președintele Camerei de Acuzație a atins și acest principiu al legii, deoarece ordinul din 23 noiembrie 1989 (paragraful 18 de mai sus) precizează că: „convorbirile avocaților nu trebuie luate în considerație.” La fel Procuratura Federală a menționat aceasta în scrisoarea din 9 martie 1990, informând reclamantul de faptul că liniile sale telefonice erau ascultate (vezi paragraful 25 de mai sus) și Consiliul Federal s-a referit, de asemenea, la aceasta în decizia sa de la 30 iunie 1993 (vezi paragraful 31 de mai sus).

70. Cu toate acestea, după cum Curtea a observat deja (paragraful 52 de mai sus), toate liniile telefonice ale biroului de avocați al Dlui Kopp erau monitorizate de la 21 noiembrie până la 11 decembrie 1989.

71. Guvernul a încercat să rezolve această contradicție referindu-se la doctrina și la jurisprudența Curții Federale conform cărora secretul profesional al avocatului nu acoperă decât ceea ce are legătură cu profesia de avocat. El a adăugat că liniile telefonice ale Dl Kopp, soțul fostei membre a Consiliului Federal, nu au fost ascultate datorită funcției sale de avocat. În speță, în conformitate cu practica elvețiană de monitorizare a telefonului, un specialist al Oficiului Poștal a ascultat înregistrarea pentru a identifica orice conversație pertinentă din punctul de vedere al procedurilor în curs, însă nici o înregistrare nu a fost reținută și trimisă Procuraturii Federale.

72. Cu toate acestea, Curtea nu a fost convinsă de aceste argumente.

În primul rând, Curții nu îi revine să facă teorii cu privire la faptul în calitate de ce Dlui Kopp i-au fost monitorizate liniile telefonice.

În al doilea rând, interceptarea și alte forme de interceptare a convorbirilor telefonice constituie o ingerință în viața privată și trebuie, respectiv să se bazeze pe o „lege” deosebit de precisă. Exigența regulilor clare și detaliate din domeniu este indispensabilă, mai ales că tehnologiile disponibile pentru a fi folosite devin din ce în ce mai perfecte (hotărârea Kruslin și Huvig menționată anterior, p. 23, § 33 și p. 55, § 32, respectiv).

În această privință, Curtea nu caută să diminueze valoarea unor garanții caracteristice legii, precum necesitatea, la acest stadiu al procedurii, a aprobării deciziei procuraturii cu privire la interceptarea liniilor telefonice de către Președintele Camerei de Acuzație (paragrafele 18 și 35 de mai sus), care este un judecător independent, nici faptul că reclamantul a fost în mod oficial informat de interceptarea convorbirilor sale telefonice (paragraful 25 de mai sus).

73. Cu toate acestea, Curtea descoperă o contradicție între textul clar al legislației care protejază secretul profesional atunci când un avocat este supravegheat ca terță parte și practica utilizată în speță. Chiar dacă jurisprudența a stabilit principiul, de altfel general admis, secretul profesional legal acoperă doar relația între un avocat și clienții săi. Legea nu stabilește clar cum, în ce condiții și cine trebuie să facă diferența între problemele de serviciu ale unui avocat conform instrucțiunilor unei părți la proceduri și cele care se referă la altă activitate.

74. În practică, mai ales, este cel puțin uimitor de a încredința această sarcină unui funcționar al serviciului juridic al Oficiului Poștal, care este membru al executivului, fără controlul din partea unui judecător independent, mai ales în domeniul delicat al relațiilor confidențiale între un avocat și clienții săi, care afectează direct drepturile apărării.

75. Pe scurt, dreptul elvețian, scris sau nescris, nu indică cu suficientă claritate domeniul și modul de exercitare al capacității de apreciere a autorităților, în problema dată. În consecință, Dl Kopp, în calitatea sa de avocat, nu s-a bucurat de gradul minim de protecție prevăzut de supremația dreptului într-o societate democratică. Astfel a fost încălcat articolul 8.

ii) Scopul și necesitatea ingerinței

76. Luând în considerație concluzia de mai sus, Curtea, la fel ca și Comisia, nu consideră că este necesar controlul respectării celorlalte cerințe ale paragrafului 2 din articolul 8 din cauza de față.

77. Articolul 13 din Convenție prevede:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

II. CU PRIVIRE LA ÎNCĂLCAREA PRETINSĂ A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

78. Dl Kopp a renunțat să aducă această plângere în fața Curții, și Curtea consideră că nu este necesar de a o examina din oficiu.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 50 DIN CONVENȚIE

79. Conform articolului 50 din Convenție,

„Dacă Curtea determină că o decizie sau o măsură întreprinsă de către o autoritate judiciară sau orice altă autoritate a unei Părți Contractante contravine complet sau parțial obligațiilor ce reies din (...) Convenție și dacă dreptul intern al Părții numite nu permite decât atenuarea imperfectă a consecințelor acestei decizii sau a acestei măsuri, decizia Curții va permite, în caz de necesitate, doar satisfacerea echitabilă a părții lezate.”

A. Daune

80. Dl Kopp a cerut 550 000 franci elvețieni (CHF) pentru daune materiale pentru incidentele pe care le-a avut interceptarea liniilor telefonice ale biroului său asupra activităților profesionale și asupra imaginii biroului. De asemenea, el a cerut 1 000 CHF pentru daune morale, datorate monitorizării liniilor sale telefonice care au perturbat grav relațiile sale cu familia și cu membrii biroului său.

81. Guvernul susține că sumele pretinse sunt excesive și că reclamantul nu a adus nici o dovadă a existenței unei daune materiale nici a legăturii de cauzalitate între încălcarea Convenției și asemenea pagubă. Mai mult, dacă reclamantul a pierdut clienți, nu era din cauza interceptării telefonului său, ci din alte motive, precum faptul că a fost acuzat de escrocherie și de fals sau de faptul că a fost lipsit de dreptul de a practica.

În ceia ce privește daunele morale, Guvernul a susținut că dacă Curtea ar găsi o încălcare, aceasta ar reprezenta o satisfacție echitabilă suficientă.

82. Delegatul Comisiei a declarat că compensația trebuie plătită pentru pierderea venitului, însă a lăsat Curtea să determine suma. El a fost de părerea că reparația solicitată pentru daune morale era justificată.

83. În ceia ce privește daunele materiale, Curtea consideră că Dl Kopp nu a fost în stare să demonstreze existența unei legături de cauzalitate între interceptarea apelurilor telefonice și prejudiciul pretins. În ceia ce privește daunele morale, Curtea a considerat că depistarea încălcării articolului 8 constituie o compensație suficientă.

B. Costuri și cheltuieli

84. Reclamantul a cerut, de asemenea, 67 640 CHF pentru costuri și cheltuieli de judecată în fața curților elvețiene și 58 291 pentru cele în fața organelor Convenției.

85. După păretrea Guvernului, dacă Curtea ar constata o încălcare, suma de 21 783 CHF pentru costuri și cheltuieli va satisface cerințele articolului 50. Dacă depistarea încălcării va viza doar una dintre cele două plângeri înaintate de reclamant, atunci Curtea ar trebui să reducă suma într-un mod echitabil.

86. Delegatul Comisiei a lăsat la discreția Curții să determine suma ce trebuie acordată pentru costuri și cheltuieli.

87. În baza informației aflate în posesia ei și a jurisprudenței în materie, și luând în considerație faptul că doar plângerea reclamantului, în conformitate cu articolul 8 din Convenție, a făcut posibilă depistarea unei încălcări, reclamantul renunțând direct să dea curs plângerii cu privire la articolul 13 din Convenție (paragraful 78 de mai sus), Curtea decide, în rezultatul unei evaluări echitabile, să achite reclamantului suma de 15 000 CHF.

C. Interese moratorii

88. Conform informațiilor de care dispune Curtea, taxa legală aplicabilă în Elveția la data adoptării acestei hotărâri este de 5 % pe an.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. *Respinge* excepția preliminară a Guvernului;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat articolul 8 din Convenție;
3. *Hotărăște* că nu este necesară examinarea plângerii din punctul de vedere al articolului 13 din Convenție;
4. *Declară* că această hotărâre constituie în sine o satisfacție suficientă pentru daune morale;
5. *Hotărăște*
  - a) că Statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni, 15 000 (cincisprezece mii) franci elvețieni pentru costuri și cheltuieli.
  - b) că această sumă va fi majorată cu o dobândă simplă de 5% pe an începând cu data expirării celor trei luni menționate anterior și până la achitare.
6. *Respinge* cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.

Redactată în limba franceză și în engleză și pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg, la 25 martie 1998.

Semnat: Rudolf BERNHARDT
Președinte

Semnat: Herbert PETZOLD
Grefier

În conformitate cu articolele 51 § 2 din Convenție și 55 § 2 din Regulamentul B, opinia concordantă a Dl Pettiti este anexată la această hotărâre.

Semnat: R. B.
Semnat: H. P.

OPINIA CONCORDANTĂ A JUDECĂTORULUI PETTITI

(Traducere)

Împărtășind analiza colegilor mei, am votat pentru încălcarea articolului 8. Cu toate acestea, în ceia ce privește motivarea, am făcut unele considerații suplimentare.

Cauza **Kopp** prezenta un interes special, opt ani după hotărârile *Kruslin* și *Huvig* și a permis consolidarea jurisprudenței care a dus la noua legislație franceză privind monitorizarea convorbirilor telefonice. Din nefericire, începând cu această dată, au continuat erorile în unele State membre ale Consiliului Europei iar anumite proiecte ale legii pot preocupa juriștii.

Este regretabil faptul că tendințele statale și parastatale sau private utilizează din ce în ce mai mult interceptarea convorbirilor telefonice și altele în diverse scopuri. Companiile private, sub pretextul spionajului industrial multiplică practicile ilicite. În Europa așa numita monitorizare administrativă a telefonului nu este în general un subiect al unui sistem sau nivel de protecție adecvat.

Se observă o pierdere a respectului față de viața privată, accentuată de excesul unor media care caută articolul sau documentul indiscret.

Cauza *Kopp* a multiplicat modalitățile de încălcare ale articolului 8: monitorizarea asociațiilor și colaboratorilor biroului de avocați, monitorizarea clienților și terților care nu aveau legătură cu procedura penală în cauză.

După părerea mea, paragraful 72 al hotărârii trebuie, de asemenea, să conțină o referință la secretul de serviciu. Numeroase State fixează condițiile de intervenire a ordinelor avocaților atunci când un judecător dorește să ordone percheziții sau interceptări privind practicile avocaților. Garanțiile menționate în paragraful 72 sunt insuficiente, deoarece faptul că reclamantul a fost informat nu a reprezentat decât un element parțial al problemei.

Dreptul elvețian, precum este formulat în documentele în vigoare, nu asigură o protecție suficientă terților și nici nu oferă un control al distrugerii înregistrărilor. În plus, este șocant faptul că funcționarii Oficiului Poștal trebuiau să asculte convorbirile. Considerațiile paragrafelor 73 și 74 puteau fi și mai severe.

Curtea Europeană a afirmat în jurisprudența sa necesitatea de monitorizare de către autoritățile judiciare într-o societate democratică caracterizată de supremația dreptului, însoțită de toate garanțiile de independență și imparțialitate, aceasta este mai ales important pentru a face față noilor tehnologii. Curtea a formulat condițiile pe care trebuie să le respecte monitorizarea telefonului în materie penală: bănuieli grave, lipsa altor elemente de anchetă, restricțiile privind persoanele care urmează a fi monitorizate, durata maximă, etc. De asemenea, Curtea a atras atenția anterior la măsurile cu privire

la distrugerea peliculelor utilizate pentru monitorizare (vezi opinia mea concordantă din cauza Malone împotriva Regatului Unit).

Dacă monitorizarea este ordonată de către o autoritate judiciară, chiar și atunci când există o bază legală, ea trebuie să se sprijine pe motive punctuale și să nu servească la o interceptare generalizată care servește la un fel de „pescuit” de informații.

La fel monitorizarea suspectilor, dacă este justificată, a celor care pot fi eventual responsabili de infracțiuni sau atingere la securitatea Statului, nu trebuie extinsă asupra partenerilor din viața privată, deoarece astfel se depășește pragul apărării al instituțiilor democratice și ajunge la o inchiziție perversă.

Legislația numeroaselor State europene nu respectă cerințele articolului 8 din Convenție în ceea ce privește interceptarea convorbirilor telefonice. Statele utilizează – sau abuzează de – noțiunea de secret de Stat, secret în interesul securității de Stat dacă e nevoie se denaturează sensul și natura secretului-apărare. Sunt necesare anumite clarificări ale acestor noțiuni pentru a rafina și a îmbunătăți sistemul de reprimare al terorismului.

Avertismentele juriștilor și parlamentarilor au o vechime de mai mult de douăzeci de ani: Raportul Schmelek în Franța, consultația mea pentru Parlamentul din Luxembourg, cartea albă a Regatului Unit, hotărârile Klass, Malone și Huvig ale Curții au rămas fără mare efect. Responsabilii pentru serviciile competente ale Statului rămân surzi la aceste ordine și acționează fără o anumită impunitate. În afară de problema specifică, nu este acesta oare un semn al decadenței democrațiilor; revelarea degradării sensului demnității persoanelor? În această tristă evoluție responsabilitățile sunt împărțite între State și persoane.